

Autobusem proti tanku – okupace Prahy v srpnu 1968

21.08 2017 07:26, Redakce, Nezařazené

49 let uplynulo dnes od chvíle, kdy bylo Československo obsazeno okupačními vojsky Sovětského svazu, Bulharska, Maďarska, Polska a východního Německa. My se podíváme v dnešním příspěvku do Prahy na to, jak se se situací vypořádala pražská městská doprava a jaké škody příchod „bratrských vojsk“ potlačujících údajnou kontrarevoluci způsobil.

Okupace začala již 20. srpna 1968. První sovětské tanky a obrněné transportéry prorazily hranici u Vejprt již ve 21:40, nicméně jednalo se patrně o omyl a vozidla se následně opět vrátila na území Německé demokratické republiky, aby se znovu dala do pohybu – tentokrát již se všemi údernými oddíly – ve 23:00.

Do Prahy se první sovětští vojáci dopravili letecky. Většina vojsk s těžkou obrněnou technikou však mířila ku Praze po silnici. Dříve, než vojska vjedou do Prahy, jsou již zatčeni čelní představitelé československé vlády včele s Alexanderem Dubčekem. Obsazování Prahy probíhá v ranních hodinách zhruba od 5:00 a již okolo osmé hodiny mají vojska de facto pod kontrolou všechny pražské ulice. Dramatické okamžiky se odehrávají na Vinohradské třídě, odkud vysílá československý rozhlas. Právě odtud pocházejí nejznámější záběry, na nichž figurují i vozidla veřejné dopravy.

Konkrétně se na místě nacházely čtyři autobusy Škoda 706 RTO, které v uvedeném pořadí ev. č. 4725, 4467, 4456 a 4677 přijely postupně k Vinohradské třídě od čtvrt na sedm ráno do čtvrt na osm na lince č. 135 (spojující Veleslavín se Spořilovem). Zde měl nastat pokaždé stejný scénář. Autobusy zastavily u zablokované křižovatky, neznámí lidé měli vypustit vozům pneumatiky a následně je měl dav odtlačit na improvizovanou barikádu, která měla zabránit okupantům v průjezdu k rozhlasu. Ti se k němu přihrnuli kolem osmé hodiny a podle rozkazů se s barikádou rychle vypořádali. Autobusy Škoda 706 RTO, které byly v provozu jen 2 až 3 roky, začaly hořet, do jednoho z nich najel sovětský tank a svou váhou doslova rozdrtil karoserii autobusu. Výsledkem bylo, že tři autobusy byly zcela zničeny, jeden měl být zcela ohořelý. Všechny tak byly ze stavu vyřazeny. Mimo městských vozů byl

na místě zničen také jeden linkový vůz Škoda 706 RTO od podniku ČSAD.

Kromě autobusů se vážná poškození či zničení týkala také dalších vozidel pražského DP, včetně taxíků (které tehdy provozoval) či služebních automobilů. Na místě byl také jeden vůz typu T3 ev. č. 6135. Ten se na křižovatku dostal v rámci služebního přejezdu z Hloubětína do dílen v Hostivaři. Když řidič zjistil, že místem neprojede, vytáhl z vozu pojistky a tramvaj opustil. Ve snaze získat pod okupační správu budovu rozhlasu se poškození nevyhnulo ani této tramvaji. Vůz byl vykolejen, poškozen nárazem a také prostřelen. U rozhlasu pak zůstala tramvaj stát ještě několik dní (prokazatelně ještě 26. 8. 1968). Později se však podaří vůz opravit a vrátit do provozu.

Tramvajová doprava se v Praze dne 21. 8. 1968 prakticky zastavila, stejně jako většina trolejbusových linek. Důvodem bylo zatarasení průjezdových cest, poškození trolejového vedení, anebo poškození kolejové svršku v důsledku průjezdu těžké vojenské techniky. Autobusy jezdily sporadicky, nicméně jejich provoz se podařilo i v paralyzovaném městě udržet.

Nehody však neprobíhaly jen 21. 8. 1968. Okupanti se jako správci podrobené země chovali zcela bezohledně i v dalších dnech. Doložena jsou zcela úmyslná poškození vozidel veřejné dopravy, ať již střelbou (není zřejmě lepší cvičný terč než autobus s cestujícími), anebo najetím pomocí těžšího vozidla. Tragicky skončil dne 28. 8. 1968 výjezd obrněných transportérů z lesa u Hluboké nad Vltavou, kde jeden z transportérů narazil do taxíku pražského DP jedoucího do Českých Budějovic, přičemž ve voze zahynuli tři pasažéři.

Celkem bylo v srpnu 1968 poškozeno 11 autobusů, 11 tramvají typu T3, 4 starší dvounápravové vozy a 6 starších vlečných vozů. Čtyři autobusy od Vinohradské třídy byly, jak již víme, zcela zničeny. Škody se nevyhnuly ani lanové dráze na Petřín. Tu se sovětští vojáci zavázali od 24. 8. 1968 střežit. Do doby, než ji opustili (17. 9. 1968), se stihli 5x do budovy s technologickým zařízením vloupat. Nejdůležitější součásti však naštěstí poškozeny nebyly.

Již od 22. 8. 1968 se dařilo zajišťovat dopravu v omezené míře nejen autobusy a trolejbusy (byť těmi jen v oblasti Smíchova a Jinonic), ale i tramvajemi. Nezbytné bylo zajistit dodávky nafty – autobusy nesly největší zátěž v provozu a zásoby nafty se povážlivě tenčily. V dalších dnech se provoz rozšiřoval, nicméně do normálu se vše vrátilo až 7. 9. 1968. Škody byly vyčísleny na zhruba 1,898 mil. Kčs, což v dané době byla opravdu velká částka (průměrná mzda činila cca 1 900 Kč). Navíc nebyly započítány úniky z tržeb ve zhruba stejné výši.

Ačkoli příští rok uplyne od událostí srpna 1968 již 50 let, neměli bychom na ně rozhodně zapomínat, stejně jako na období, které následovalo v naší zemi po potlačení tzv. Pražského jara a které bylo provázeno morálním selháním celé řady československých občanů, kteří se stali aktivními pomahači zločinného systému. Mnozí z nich (či jejich děti) těží z dříve vydobytých pozic doposud…

Libor Hinčica

Zdroje: PAVEL FOJTÍK A KOLEKTIV. Fakta & legendy o pražské městské hromadné dopravě. Praha: Dopravní podnik hlavního města Prahy, 2010. ISBN 9788025480175

Url: Autobusem proti tanku – okupace Prahy v srpnu 1968